

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Степаненко Наталія Олексіївна,

к.е.н., доцент ДУПАіЕП

ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Окреслення світового розвитку новими границями у процесі розробки теоретико-дескриптивних моделей щодо світоцілісності викликає палкі дискусії політиків, вчених та економістів. Тобто, всі вони рухаються до пошуку моделей економічної поведінки в глобальному середовищі, що призводить до оновлення досліджень про прогресивну складність глобальних процесів, основу фундаментальних концепцій нового етапу світового економічного розвитку.

Сучасне співіснування старих і нових тенденцій у світовому суспільстві можна охарактеризувати з точки зору глобальних процесів. Тобто, існує можливість встановлення альтернатив майбутньому функціонуванню світової економічної системи. Слід зазначити, що у світових економічних реаліях переважає альтернатива майбутнього розвитку.

Глобалізація економічного розвитку впливає з глибокої взаємозалежності складових світового господарства, їх єдності та цілісності, що посилюються за умов широкої інтернаціоналізації виробництва та обігу, активізації інтеграційних процесів. Відбувається суперечливий процес глобального синтезу в світовому масштабі, що залучає майже всі країни до свого функціонування. Але ж поряд із глобальною інтеграцією існують тенденції дезінтеграції не лише у глобальному масштабі, але й усередині окремих країн [1].

Не зовсім стабільний стан світової економіки сьогодення привертає увагу представників різних наукових течій і вчених щодо проблеми управління глобальними економічними процесами. А саме, актуальності набуває питання щодо можливостей і меж участі вже існуючих міжнародних інститутів в регулюванні світогосподарських зв'язків, необхідності їх вдосконалення або створення нових структур на рівні глобального управління, які були б здатні мінімізувати негативний вплив глобалізації і забезпечити стабільність функціонування світової економічної системи.

Існуюча на сьогодні система регулювання світогосподарських зв'язків, яка була сформована наприкінці минулого століття, складається з різних елементів, має певну структуру, основні цілі і загальні характеристики: динамічність, взаємодію та координацію з суб'єктами інших підсистем, комунікативність і інформативність.

Сучасний механізм регулювання має багаторівневу структуру, тобто він здійснюється на національному, регіональному, транснаціональному та глобальному рівні, і використовується різними типами суб'єктів: національними державами, інтеграційними асоціаціями, міжнародними організаціями, транснаціональними структурами та численними учасниками громадянського суспільства.

Характерними рисами сучасної світової економіки є:

поступовий розвиток міжнародного руху таких факторів виробництва як капіталу, робочої сили, технологій;

зростання міжнародних форм виробництва в компаніях, що територіально знаходяться в різних країнах;

підтримуюча економічна політика держав (щодо міжнародного руху факторів виробництва і готової продукції);

існування відкритої економіки в багатьох державах і міжурядових об'єднаннях [1].

Механізми державного управління пов'язаний з діяльністю національних урядів, укладанням міжнародних угод та прийняттям рішень на національному рівні та на рівні міжнародних організацій.

Недержавні механізми щодо регулювання представлені неурядовими організаціями та транснаціональними структурами, які можуть лише опосередковано брати участь у прийнятті рішень, враховуючи їх досвід, лобіювання або формування громадської думки, але вони все ще мають великий потенціал для розробки пропозицій на різноманітні теми стосовно цілого ряду проблем.

Взаємодія між державними та недержавними економічними суб'єктами виводить глобальне управління на новий рівень. У той же час існуюча глобальна інфраструктура міжнародної взаємодії є надзвичайно мобільною та розвивається досить різноманітно. У міру подолання дисбалансу та неоднорідностей в економічному розвитку окремих країн та регіонів у взаємозв'язку зі світовою економікою в цілому, в межах системи, не тільки

формується нове розташування зон впливу, впроваджуються нові центри прийняття глобальних економічних рішень, але й виникають суперечності між ними.

Всі ці фактори впливають на природу механізмів регулювання світових економічних відносин, серед яких є інші механізми регулювання таких міжнародних відносин та альтернативні інститути в межах вже встановлених нормативно-правових актів. Отже, спостерігаються два контрпроцеси: під впливом зовнішніх ефектів відбувається зміна механізмів, які, в свою чергу, трансформують саму систему.

Вдосконалення дії глобальних процесів, низка локальних, регіональних та глобальних спадів розвитку економік змінюють уявлення про ефективність існуючої моделі управління, поновлюють теоретично-методологічні дослідження в галузі міжнародного регулювання світової економіки. Низка вчених намагаються сьогодні запропонувати своєрідний інтегрований підхід до глобальної моделі управління, беручи до уваги найкращі практики альтернативних теорій. На цій основі вони прагнуть розробити новий механізм регулювання, який влаштуватиме більшість його учасників. Сформульовані в останні десятиріччя ідеї щодо можливої організації глобального управління світовою економікою на практиці зводяться до пошуку найбільш ефективного балансу участі державних, міжнародних та недержавних структур та установ у вже існуючих моделях глобального управління.

Поняття «глобалізація» сьогодні використовується досить широко, однак необхідно розуміти його зміст. Існує безліч концепцій, що пояснюють, що таке глобалізація. Але більшість дослідників стверджують, що процеси сучасної світової глобалізації уявляють собою перехід від сформованої історично загальносвітової практики існування людства в умовах різноманіття економік, культур, ідентичностей, державних порядків, побутових умов і т. ін., до історично новому для суспільства функціонування в умовах формування єдиної універсальної цивілізаційної цілісності – глобального суспільства.

Глобалізація – це процес перетворення світової економіки на єдиний ринок товарів, послуг, капіталу, робочої сили та знань, поступовий розвиток інтернаціоналізації [2].

Передумови виникнення глобалізації економіки, що призвели до необхідності створення узагальнюючих механізмів координації і управління для всіх країн:

кризи 30-х років попереднього століття;
Друга світова війна;
розбалансованість всієї світової економіки;
торговельні проблеми між країнами;
грошові обмеження.

Це спричинило появу цілої системи міждержавних економічних і фінансових організацій з метою моніторингу глобального економічного розвитку, протистояння виникаючим дисбалансам і надання всебічної підтримки країнам, що її потребують.

Необхідність подальшого формування глобальної економіки складається з таких факторів:

прорив в інформаційному середовищі та створення глобальної мережі;
стрімко зростаючий дефіцит природних ресурсів у багатьох країнах;
швидкий приріст населення в різних країнах світу (демографічний вибух);
поява та поширення у світі зброї масового знищення;
великий техногенний тиск на погіршення природи та навколишнього середовища;
виникнення жорсткої конкуренції на світових ринках, різка інтернаціоналізація капіталу.

Зростаюча глобалізація економіки виражається в швидкому збільшенні темпів і масштабів переміщення капіталів, випереджаючому зростанні міжнародної торгівлі порівняно зі зростанням валового внутрішнього продукту (ВВП), виникненням світових фінансових ринків, що працюють цілодобово в реальному масштабі часу.

Напрями формування елементів світового господарства пов'язані з реалізацією товарів і послуг на внутрішньому ринку в умовах, з одного боку, значного збільшення виробництва, з іншого – відносного насичення внутрішнього попиту на товари та послуги, що виробляються вітчизняним виробництвом. Отже, виникає постійна потреба у пошуку зовнішніх ринків збуту валового продукту у вартісному та натуральному вираженні.

Широкий доступ на світовий ринок через відсутність у національному господарстві всього комплексу інструментів та робочих засобів, що забезпечить безперервність і розширення виробничого процесу дає змогу посилити економічні показники країни. У цьому випадку неможливо і економічно недоцільно виробляти повний спектр товарів і послуг у кожній країні.

Економічно вигідніше розвивати міжнародний досвід та взаємний обмін продуктами.

Отже, глобальна економіка – це уніфікована система, яка має багаторівневу структуру і об'єднує економіки різних країн світу. Термін глобальна економіка часто означає зовнішньоекономічну діяльність різних країн світу незалежно від державних кордонів. Формування світової економіки пояснюється міжнародним поділом праці, що призвів до виникнення обособлених галузей економіки та їх об'єднання в єдину систему.

Принцип глобалізації уявляє собою злиття економік багатьох країн в єдину систему функціонування. Основними причинами є підвищення рівня конкуренції та прискорене зростання науково-технічного прогресу. Основна суть світової економіки полягає у розширенні та оптимізації існуючих зв'язків різного роду між державами та населенням. Ці фактори впливають на формування світових ринків робочої сили, товарів і капіталу; розвиток інформаційних технологій, виникнення політичних, економічних конфліктів між різними країнами.

Література:

1. Глобалізація та регіоналізація як вектори розвитку міжнародних економічних відносин : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. О. А. Довгаль, Н. А. Казакової. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. – 540 с.

2. Кизим М. О., Проноза П. В., Омаров Ш. А. Проблеми та цілі розвитку Харків:–України у світі глобальних проблем світової спільноти : монографія. 96 с.–ВД «ІНЖЕК», 2010.

3. Качка Т. Партнерство, але не інтеграція: що не так із рухом України до ЄС. Європейська правда, 15.11.2018. URL: <https://www.euointegration.com.ua/experts/2018/11/15/7089403/> (дата звернення: 20.10.2019).

4. Гальчинський А.С.: Європейське співтовариство кінець і новий початок, 2.07.2016. URL: <https://dt.ua/macrolevel/yevropeyske-spivtovaristvo-kinec-i-noviy-pochatok-.html>

